

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
Кафедра дошкільної педагогіки

**Листопад О.А., Карпова Е. Е., Княжева І. А., Мардарова І. К.,
Кудрявцева О. А., Кононенко Н. В., Гуданич Н. М.**

**ПІДГОТОВКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ (МАГІСТЕРСЬКИХ) РОБІТ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 012 «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА»**

Методичні рекомендації

Одеса – 2021

УДК 378.937+378.126+372.21

ПІІ

Рекомендовано до друку вченою радою

Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

(Протокол №12 від 21 травня 2021 року)

Упорядник:

Листопад О. А., завідувач кафедри дошкільної педагогіки, доктор педагогічних наук,
професор

Карпова Е. Е., професор кафедри дошкільної педагогіки, доктор педагогічних наук,
професор

Княжева І. А., професор кафедри дошкільної педагогіки, доктор педагогічних наук,
професор

Мардарова І. К., доцент кафедри дошкільної педагогіки, кандидат педагогічних наук,
доцент

Кудрявцева О. А., доцент кафедри дошкільної педагогіки, кандидат педагогічних наук,
доцент

Кононенко Н. В. – викладач кафедри дошкільної педагогіки, кандидат педагогічних наук

Гуданич Н. М. – старший лаборант кафедри дошкільної педагогіки

Рецензенти:

Рецензенти:

Ковшар О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувача кафедрою дошкільної
освіти Криворізького державного педагогічного університету

Анненкова І. П., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Підготовка кваліфікаційних (магістерських) робіт зі спеціальності 012 «Дошкільна
освіта»: метод.рек. / уклад. Листопад О. А., Карпова Е. Е., Княжева І. А., Мардарова І. К.,
Кудрявцева О. А., Кононенко Н. В., Гуданич Н. М. Одеса, Університет Ушинського, 2021.
47 с.

У методичних рекомендаціях відображено загальні вимоги щодо написання
кваліфікаційних (магістерських) робіт, обробки результатів дослідження, оформлення
роботи та літературних джерел, перевірка роботи на доброчесність та її захист.

Рекомендації можуть стати в нагоді студентам денної і заочної форми навчання,
викладачам кафедр спеціальності 012 «Дошкільної освіти».

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Загальна характеристика кваліфікаційної магістерської роботи та процесу її підготовки	6
2. Теоретичний й експериментальний етапи дослідження та оформлення їх результатів	10
3. Оформлення бібліографічних джерел	17
4. Дотримання академічної доброчесності	19
5. Підготовка до захисту та захист кваліфікаційної (магістерської) роботи	23
6. Поради щодо оформлення науково-дослідної роботи	28
Список використаних джерел	38
Додатки	41

ВСТУП

Відповідно до чинних державних стандартів підготовка у закладах вищої освіти фахівців зі спеціальності 012 «Дошкільна освіта» на другому магістерському рівні навчання спрямована на розвиток в них здатності компетентно розв'язувати складні задачі та проблеми в організації та моніторингу освітнього процесу в системі дошкільної освіти. Досягнення цієї мети передбачає володіння вмінням самостійно проводити дослідження, розробляти і впроваджувати інновації у ситуаціях, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.

Організація навчально-дослідної роботи в освітньому процесі закладів вищої освіти виступає основною формою діяльності, що спонукає здобувачів магістерського рівня вищої освіти до поглибленого засвоєння теоретичного матеріалу з нормативних дисциплін освітньо-професійної програми підготовки, ґрунтовного і свідомого аналізу законодавчих актів, нормативних документів, державних стандартів, програм в сфері вищої та дошкільної освіти, спрямовує їх зусилля на успішне оволодіння навичками дослідження та гнучкими навичками (soft skills). Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, спроможність генерувати нові ідеї (креативність), систематизувати та узагальнювати теоретичні знання і практичний досвід, вміння використання їх при розв'язанні конкретних науково-дослідних завдань є необхідними складовими для самостійної організації експериментального дослідження, розробки його методики для розв'язання конкретних проблем та питань у галузі дошкільної освіти і показниками набутих компетентностей.

Кваліфікаційна магістерська робота – є науково-дослідною роботою, що виконується здобувачем вищої освіти згідно з освітньо-професійною програмою підготовки та навчальним планом і засвідчує про рівень здобутих загальних і фахових компетентностей. Захист кваліфікаційної робота закінчує цикл професійної підготовки здобувача магістерського рівня вищої освіти зі спеціальності.

Кваліфікаційна магістерська робота має комплексний характер, і за рівнем та обсягом знань, умінь, інших компетентностей повинна відповідати вимогам відповідного галузевого стандарту вищої освіти та профілю освітньо-професійної програми підготовки.

Підготовка кваліфікаційної роботи передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань зі спеціальності та їх застосування при вирішенні конкретних наукових, практичних завдань з проблем дошкільної освіти, наявність елементів новизни у матеріалах і результатах дослідження.

Кваліфікаційна магістерська робота виконує оцінювальну функцію і є підставою для отримання відомостей про знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості здобувача, набуті під час навчання, які можна ідентифікувати, виміряти й оцінити.

Приймає захист та офіційно встановлює результат оцінювання і визнання досягнення здобувачем компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, екзаменаційна комісія з атестації здобувачів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту.

Мета методичних рекомендацій – надати здобувачам вищої освіти допомоги в організації самостійної науково-дослідної роботи з підготовки кваліфікаційних (магістерських) робіт на здобуття другого (магістерського) рівня. Рекомендації укладено відповідно до чинних вимог щодо змісту й оформлення студентських кваліфікаційних (магістерських) робіт науково-дослідного характеру.

1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ ТА ПРОЦЕСУ ЇЇ ПІДГОТОВКИ

Кваліфікаційна (магістерська) робота у вимірах чинного державного стандарту підготовки магістрів спеціальності 012 Дошкільна освіта (2020) зорієнтована на розширення загальних і фахових теоретичних і прикладних компетентностей здобувачів вищої освіти з фахової підготовки, що передбачають здатність до:

- пошуку, систематизації та самостійного аналізу сучасних підходів до розв'язання питань, пов'язаних із новою інтерпретацією певних наукових і практичних освітніх проблем, що є об'єктом магістерського дослідження;
- поглиблення знань із суміжних наук; подальшого удосконалення умінь та навичок самостійної роботи з науковою літературою, виявлення тенденцій і закономірностей розвитку досліджуваних явищ і процесів;
- самостійного визначення об'єкту та етапів магістерського дослідження, обтрунтування системи заходів, необхідних для розв'язання теоретичних та прикладних завдань;
- самостійного формулювання найбільш вагомих висновків та узагальнень із здобутих результатів;
- розробки науково-практичних рекомендацій щодо удосконалення освітньо-виховної роботи у сучасних закладах системи дошкільної освіти.

Процес підготовки кваліфікаційної магістерської роботи здійснюється упродовж всього терміну навчання за освітньо-професійною програмою (три семестри) і складається із низки обов'язкових дій.

Розпочинається цей процес з визначення наукового керівника і затвердження теми кваліфікаційної (магістерської) роботи.

Науковий керівник роботи призначається кафедрою з числа науково-педагогічних працівників, що мають учене звання та/або науковий ступень. Здобувач має право обирати наукового керівника за власним бажанням із

числа рекомендованих кафедрою, про що подає особисту письмову заяву. У разі відсутності особистої заяви з боку здобувача освіти, керівник кваліфікаційної магістерської роботи призначається завідувачем кафедри в межах квоти, наданої деканатом.

Вибір напрямку кваліфікаційної роботи є прерогативою здобувача вищої освіти з урахуванням: власних наукових інтересів; запропонованих випусковою кафедрою напрямків та тематики наукових досліджень; особливостей бази практики або місця постійної роботи, на матеріалах яких виконується кваліфікаційна робота; можливості отримання необхідної інформації.

Тема кваліфікаційної роботи визначається магістрантом за результатами обговорення і погодження з науковим керівником. Тема обирається з переліку тем, рекомендованих і затверджених на засіданні кафедри або здобувач самостійно пропонує тему кваліфікаційної роботи з обґрунтуванням доцільності її дослідження.

У виняткових випадках на підставі мотивованої заяви здобувача другого (магістерського) рівня вищої освіти, узгодженої з науковим керівником та завідувачем випускової кафедри, можлива зміна затвердженої теми. Така зміна затверджується додатковим наказом ректора. Проект наказу готує випускова кафедра і подає не пізніше ніж за 4 місяці до планового захисту кваліфікаційної роботи.

Наступний крок у процесі підготовки кваліфікаційної магістерської роботи після призначення наукового керівника і вибору теми дослідження – складання індивідуального плану роботи і оформлення завдання на магістерську роботу (див. додаток Б).

Розробка індивідуального плану роботи – важливий етап у процесі підготовки кваліфікаційної роботи. Він дозволяє упорядкувати у часі послідовність вирішення завдань дослідження від його початку і до завершення у вигляді захисту.

Практика підтверджує доцільність складання такого календарного план-графіку. Він дисциплінує здобувача вищої освіти, лімітує термін, відведений на підбір літератури з теми та її вивчення, організацію й проведення спостережень, постановку і проведення експерименту, аналіз і обробку отриманих результатів, літературне й технічне оформлення роботи та її підготовку до захисту. Проте наведений графік є орієнтовним і припускає певних змін.

Для контролю за процесом написання магістерських робіт доцільно дотримуватись графіку, який подано в таблиці 1.

Таблиця 1

**Орієнтовний графік підготовки
кваліфікаційної магістерської роботи**

№	ЗАХОДИ	Термін виконання
1.	Вибір наукового керівника та затвердження теми	за графіком навчального процесу (до 10 жовтня)
2.	Отримання завдання на проведення дослідження:	до 20 жовтня
3.	Підготовка індивідуального плану виконання роботи і затвердження його науковим керівником	до 20 листопада
4.	Підготовка й узгодження розширеного плану-конспекту роботи за розділами	до 20 грудня
5.	Підготовка змісту теоретичної частини роботи	до 1 лютого
6.	Підготовка плану експериментального етапу роботи:	до 1 березня
7.	Розробка методики діагностувального експерименту та проведення пошукового діагностувального експерименту	до 1 квітня
8.	Підготовка публікації за матеріалами дослідження	до 1 червня
9.	Розробка методики формульовального експерименту та її впровадження	до 20 вересня

10.	Проведення контрольного діагностувального експерименту та узагальнення результатів експериментальної роботи	до 10 жовтня
11.	Опис результатів теоретичного та експериментального етапів дослідження, оформлення кваліфікаційної роботи	до 1 листопада
12.	Перевірка роботи на дотримання академічної доброчесності:	до 10 листопада
13.	Підготовка відгука наукового керівника, звітування про результати завершення роботи:	до 20 листопада
14.	Подання роботи на зовнішню рецензію	до 25 листопада
15.	Допуск роботи до захисту завідувачем кафедри:	за місяць до дати захисту

Упродовж усього періоду підготовки кваліфікаційної (магістерської) роботи здобувач освіти зобов'язаний з'являтися до наукового керівника на консультації у визначені строки з представленням відповідних структурних розділів кваліфікаційної роботи.

Завдання на кваліфікаційну (магістерську) роботу та календарний план-графік виконання роботи затверджується на засіданні кафедри. Цей процес спрямовують і контролюють завідувач кафедри і науковий керівник.

До кваліфікаційних (магістерських) робіт висувається ряд вимог, основні з них такі:

- наукова робота обов'язково має бути написана державною мовою;
- кожна кваліфікаційна магістерська робота виконується індивідуально;
- кваліфікаційна (магістерська) робота має містити критичний аналіз монографічної і періодичної науково-методичної літератури з обраної теми;

- при написанні кваліфікаційної (магістерської) роботи здобувач повинен дотримуватись академічної доброчесності, не допускаючи плагіату.

Оформлення наукової роботи має відповідати вимогам, що ставляться до друкованих наукових робіт, а саме:

- кваліфікаційна (магістерська) робота має бути надрукована на комп'ютері, на одній стороні аркуша білого паперу формату А 4 (210 x 291 мм).

- при комп'ютерному наборі текст друкується через півтора міжрядкових інтервали, шрифт Times New Roman, розмір шрифту 14. Текст слід друкувати, додержуючись таких розмірів берегів: верхній і нижній - 25 мм, лівий - 30 мм, правий - 15 мм.

Примітка. Подання до захисту магістерської роботи в рукопису не дозволяється.

Загальний обсяг кваліфікаційної магістерської роботи становить 60-90 сторінок друкованого тексту.

2. ТЕОРЕТИЧНИЙ Й ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ ЕТАПИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Процес виконання кваліфікаційної магістерської роботи поділяється на такі організаційні етапи:

перший – *підготовчий* – пов'язаний з вибором здобувачем напряму (тематики) дослідження, призначення завідувачем випускової кафедри спільно з керівником проектної групи (гарантом) відповідної освітньо-професійної програми наукового керівника, формулювання теми кваліфікаційної роботи, складання і затвердження індивідуальних завдань;

другий – *творчий* – складається з безпосереднього виконання здобувачем вищої освіти затвердженого індивідуального плану роботи відповідно до встановленого рішенням випускової кафедри регламенту, перевірка розділів (частин) кваліфікаційної роботи науковим керівником;

третій – *прикінцевий* – складається з перевірки тексту на плагіат та попередній розгляд результатів роботи комісією, яка складається з науково-педагогічних працівників випускової кафедри та представників проектної групи відповідної освітньо-професійної програми, з метою вирішення питання щодо допуску (недопуску) здобувача до захисту на засіданні ЕК, оформлення оцінювальних документів (звіт про перевірку роботи на ознаки академічного плагіату, відгук наукового керівника, зовнішня рецензія), подання кваліфікаційної роботи з усіма документами й матеріалами до ЕК;

четвертий – *заключний* – підготовка доповіді та ілюстративних матеріалів (презентації) до захисту кваліфікаційної роботи перед ДЕК, безпосередній захист, оголошення результатів захисту (оцінки) ДЕК.

Першим важливим елементом кваліфікаційної роботи є її **зміст**, у якому розкривається повнота і послідовність питань, вирішуваних автором в процесі дослідження.

Зміст кваліфікаційної роботи включає послідовно перераховані назви всіх структурних елементів кваліфікаційної роботи із зазначенням номерів сторінок, з яких вони починаються.

Заголовки Змісту повинні точно відповідати заголовкам у тексті кваліфікаційної роботи. Не можна скорочувати їх або подавати в іншому формулюванні, послідовності і співвідпорядкованості порівняно із заголовками в основному тексті роботи. Заголовки однакових ступенів рубрикації необхідно розташовувати один під одним.

Наступний елемент – вступ. Загальний обсяг вступу не повинен перевищувати 3–5 аркушів.

У **вступі** обґрунтовується вибір теми, її актуальність; визначаються зв'язок теми науковими програмами (темами, розробками), мета, конкретні завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження; описується дослідно-експериментальна база дослідження, практична значущість результатів, апробація результатів дослідження, наводиться загальна характеристика структури і обсягу кваліфікаційної магістерської роботи.

Актуальність теми (обсяг 3-5 абзаців) обґрунтовують шляхом посилання на вимоги нормативних документів, в яких визначається важливість розв'язання обраної проблеми з навчання й виховання; окреслення практичних потреб удосконалення певних складових освітнього процесу в закладах дошкільної та вищої освіти. Наводиться *аналітичний огляд останніх досліджень і публікацій*, у яких започатковано розв'язання конкретної проблеми із зазначенням авторів та їх наукового внеску, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена кваліфікаційна робота і потребують збагачення і доповнення за результатами виконуваного дослідження.

Зв'язок з науковими темами, програмами, планами розкриває місце дослідження, яке виконується в межах кваліфікаційної магістерської роботи, в загальному плані науково-дослідної роботи кафедри. Зазначається наукова тема кафедри та її реєстраційний номер, дата затвердження теми кваліфікаційної роботи.

Мета і завдання дослідження. Формулюють мету кваліфікаційної роботи і завдання, які необхідно вирішити для її досягнення. Мета кваліфікаційної роботи зазвичай тісно пов'язана з назвою роботи й повинна чітко вказувати, що саме буде визначено (розроблено) за результатами проведеного здобувачем дослідження. *Наприклад:* «...теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність комплексу завдань для формування в дітей старшого дошкільного віку елементів комп'ютерної грамотності»; або «... науково-теоретично обґрунтувати і дослідити педагогічні умови формування в дітей раннього віку навичок самообслуговування» та ін.. Не варто формулювати мету як «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення, а не на саму мету.

Логіка дослідницьких дій, передбачених для досягнення Мети розкривається у *переліку завдань*, які вирішуються у кваліфікаційній роботі. Обов'язковими у переліку цих завдань має бути:

- критичний огляд і аналіз наявних наукових розробок, що дозволяє окреслити ступінь новизни матеріалів кваліфікаційної роботи та місце її результатів в ряду відомих наукових фактів;
- обговорення сутності, властивостей і структури досліджуваного явища, їх окреслення у визначенні відповідного поняття;
- визначення і опис принципів (педагогічних умов, чинників, форм, методів) організації освітньо-виховного процесу за допомогою якого передбачається досягнення бажаної мети;

Об'єкт дослідження – окреслює межі процесу (або явища), що породжує проблемну ситуацію і обраний для вивчення.

Предмет дослідження конкретизує проблемну ситуацію в межах об'єкта дослідження і визначає простір, який підлягає безпосередньому вивченню у кваліфікаційній роботі. Саме на нього має бути спрямована увага автора, оскільки предмет дослідження визначає тему кваліфікаційної роботи, яка сформульована як її назва. Таким чином, об'єкт, предмет і мета дослідження співвідносяться між собою як загальне, часткове і одиничне.

Методи дослідження подають перелік використаних пізнавальних інструментів (засобів, методів) для досягнення поставленої у кваліфікаційній роботі мети. При цьому доцільно коротко та змістовно визначити, що саме досліджувалося тим чи іншим методом, або які результати отримані за їх допомогою.

База дослідження визначає місце, буде була організована дослідно-експериментальна робота, його відомча підпорядкованість, кількість і статус залучених до експерименту осіб. Базою дослідження можуть виступати заклади дошкільної освіти певного типу і власності, центри розвитку дитини, відповідні факультети закладів вищої освіти, інститутів підвищення кваліфікації педагогічних кадрів тощо. В якості учасників дослідно-експериментальної роботи можуть бути діти дошкільного віку, їх батьки, вихователів, студенти та ін..

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Кваліфікаційна робота може мати як суто прикладне, так і теоретико-методичне значення. Теоретична та/або методична значущість передбачає можливість застосування отриманих результатів для розв'язання проблем досліджуваної бази освітньої практики, а також для інших подібних установ.

Апробація дослідження. Наводяться дані щодо кількості наукових публікацій, конференцій, семінарів, круглих столів, де відбувалось оприлюднення результатів дослідження із зазначення їх назви, місця і дати проведення

Структура роботи. Зазначається, що робота складається зі вступу, двох (або трьох) розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків; вказується кількість сторінок, на яких викладено основний зміст роботи, кількість таблиць, графіків, опрацьованих літературних джерел і кількість наданих додатків.

Після Вступу у наступних розділах висвітлюється основний зміст результатів кваліфікаційної магістерської роботи.

РОЗДІЛ 1 – теоретико-методичний складається з 2 – 4 підрозділів кваліфікаційної роботи. У змісті цього розділу здобувач демонструє рівень своєї науково-дослідницької компетентності, розкриває сучасний стан наукової думки щодо проблем досліджуваної теми, аналізує різні теорії та концепції, проводить критичний огляд відповідних наукових джерел, висловлює й обґрунтовує авторську позицію щодо шляхів і засобів розв'язання окресленого проблемного питання.

РОЗДІЛ 2 – носить аналітико-дослідницький характер і складається з 2 – 4 підрозділів кваліфікаційної роботи. Його основу складає інформація, зібрана здобувачем під час практики або спеціально організованої дослідно-експериментальної роботи у відповідному закладі освіти. Розділ має бути максимально насичений фактологічною інформацією та її аналізом, результати якого відображають особливості функціонування бази

дослідження за період, що об'єктивно відповідає досягненню мети дослідження і містить апробацію представлених (розглянутих) у Розділі 1 методик (умов, чинників, методичних комплексів тощо).

У змісті цього розділу наводиться: опис логіки і змісту дослідницьких процедур, за допомогою яких будуть збиратись емпіричні (дослідні) дані для перевірки достовірності висунутої гіпотези (припущення); опис методики організації послідовності і змісту дій учасників експериментального дослідження від початку до його завершення; опис результатів дослідження, процедур їх узагальнення та аналізу.

Усі аналітичні розрахунки, таблиці, рисунки мають супроводжуватися тлумаченням і висновками, які дозволяють визначити сутність досліджуваних процесів, їх особливості, тенденції, вектори змін.

Аналіз отриманих експериментальних даних повинен здійснюватися з урахуванням чинників позитивного та негативного впливу.

Важливе значення має правильне узагальнення накопиченого фактичного матеріалу, групування та оброблення даних, на основі яких проводиться кваліфікований аналіз, обґрунтовуються пропозиції.

При підготовці цього розділу рекомендовано використовувати статистико-математичні методи, програмні засоби для групування, розрахунків та аналізу. За результати розрахунків і зроблені на цій основі висновки відповідальність несе здобувач – автор кваліфікаційної роботи.

Обробка фактичного матеріалу, отриманого за допомогою експерименту та інших методів дослідження, починається з розгляду окремих фактів і виявлення особливостей досліджуваного явища. Потім проводиться порівняння результатів виконання різними особами одних й тих самих завдань та їх варіацій, аналізуються факти, отримані в різних умовах і в різних досліджуваних групах, встановлюються зв'язки між створюваними умовами або педагогічними діями і якісними та кількісними змінами, що відбуваються у явищах, які вивчаються.

Висновки є завершальною частиною кваліфікаційної роботи. Вони містять стислий (потезовий) виклад основних результатів проведеної науково-дослідної роботи за обраною темою, які отримані під час аналізу даних теоретичного і практичного характеру та узагальнень, практичні рекомендації автора з вирішення поставлених у Вступі завдань, про доцільність їх упровадження, подальшого використання тощо.

Список використаних джерел. Список використаних джерел для кваліфікаційної магістерської роботи має становити не менше 75-100 найменувань. На більшість використаних наукових джерел повинні бути посилання у тексті магістерської роботи.

Список використаних джерел дозволяється оформляти у декілька способів:

- в порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний для користування і рекомендований при написанні наукових робіт);

- спочатку законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти; потім в алфавітному порядку прізвищ перших авторів, або заголовків, або офіційних сайтів; далі оформлюється література іноземною мовою в алфавітному порядку прізвищ перших авторів, або заголовків, або офіційних сайтів.

Додатки. В Додатках наводяться таблиці з первинними даними діагностувальних зрізів (констатувальних і прикінцевих), приклади методичних розробок, продуктів діяльності учасників експерименту, авторських діагностувальних методик тощо.

Наприкінці додатків подаються копії документів про впровадження результатів кваліфікаційної (магістерської) роботи та/або апробацію його результатів (ксерокопій програм конференцій, наукових семінарів, круглих столів, опублікованих наукових статей, тез наукових доповідей тощо), звіт перевірки подібності.

3. ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

Після вибору теми та затвердження її кафедрою слід приступати до підбору джерел, ознайомленню з ними та складання бібліографії. При підборі літератури краще заповнювати бібліографічні картки. У карточці пишуться прізвище й ініціали автора, назва книги, видавництво, місто і рік видання, кількість сторінок. Для того, щоб швидко знайти потрібну книжку, в карточку доцільно заносити шифр бібліотеки. Бібліографія складається в алфавітному порядку.

Бібліографічний опис проводять мовою документа.

Оформлення бібліографії здійснюється згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40). Приклади оформлення літературних джерел наведено у таблиці 2.

Таблиця 2

Оформлення бібліографії

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	Книги
Один автор	Кремень В. Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації. Факти, роздуми, перспективи. Київ: Грамота, 2003. 216 с.
Два автора	Листопад О. А., Мардарова І. К. Модульний курс «Комп'ютерні технології в роботі з дітьми»: навчальний посібник. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2019. 192 с.
Три автора	Болотова О. М., Вайнер В. В., Семизорова В. В. Комп'ютерна грамота для малят: навчально-методичний посібник для дітей старшого дошкільного віку. Тернопіль: Мандрівець, 2019. 112 с.
Чотири автори	Завдання для самоперевірки з курсу «Історія дошкільної педагогіки» : методичні рекомендації / І. А. Княжева, О. А. Листопад, О. А. Кудрявцева, І. К. Мардарова. Одеса: Університет Ушинського, 2019. 28 с.
П'ять і більше авторів	Діти в Інтернеті: Як навчити безпеці у віртуальному світі/ Литовченко І. В., Максименко С. Д., Болтівець С. І., Чепа Л. А., Бугайова Н. М. Київ: Видавництво: ТОВ «Видавничий будинок «Аванпост-Прим», 2010. 48 с. (Посібник для батьків).
Багатотомне видання	Сухомлинський В. О . Вибрані твори: у 5 т. / голова ред. кол. О. Г. Дзевєрін. Київ : Рад. шк., 1977. Т. 5 . 639 с.
За редакцією	Енциклопедія освіти / за ред. В. Г. Кременя. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.

Частина видання	
Розділ книги	Забродська Л. М., Дорошенко Ю. О. Педагогічні умови впровадження інформаційних технологій навчання у початковій школі. <i>Інформатизація середньої освіти: програмні засоби, технології, досвід, перспективи</i> / за ред. В. М. Мадзігон, Ю. О. Дорошенко. Київ : Пед. думка, 2003. С. 170 – 176.
Тези доповідей, матеріали конференцій	Дяченко С. В. Зміст професійної підготовки майбутніх вихователів до формування основ комп'ютерної грамотності в старших дошкільників. <i>Сучасні тенденції розвитку інформаційних технологій в науці, освіті та економіці</i> : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. Луганськ : Альма-матер, 2008. С. 116 – 118.
Статті з продовжуваних та періодичних видань	Міронєць Л. П. Комп'ютерні технології навчання як складові нових інформаційних технологій. <i>Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології</i> . 2011. № 1 (11). С. 299-306.
Електронні ресурси	
Законодавчі документи	Про дошкільну освіту: закон України від 01.01.2021, підстава - 978-IX . URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text (дата звернення: 02.02.2021).
Сторінки з веб-сайтів	Андріяш Г. Інструкція з безпеки життєдіяльності учасників освітнього процесу ЗДО під час роботи з комп'ютерною технікою. <i>ІКТ технології: сайт для педагогів ЗДО</i> . URL: https://sites.google.com/site/sajtdlapedagogivdnz/home/ikt-tehnologiie (дата звернення 12.02.2020).
Інші документи	
Законодавчі і нормативні документи	Конституція України : станом на 1 верес. 2016 р. / Верховна Рада України. Харків : Право, 2016. 82 с.
Дисертації, автореферати дисертацій	Дяченко С. В. Підготовка майбутніх вихователів до формування основ комп'ютерної грамотності старших дошкільників : дис....канд. пед. наук : 13.00.04 / Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. Луганськ, 2009. 225 с. Мардарова І. К. Підготовка майбутніх вихователів до використання комп'ютерних технологій в організації пізнавальної діяльності старших дошкільників: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.08. Одеса, 2012. 22 с.

Робота студента з літературними джерелами не закінчується їх вивченням за складеним з самого початку списком. Автор магістерської роботи повинен уважно слідкувати за монографічною та періодичною літературою, що виходить із друку і проводити її вивчення відповідно з указаними вище рекомендаціями.

Примітка. Якщо в роботі використовуються цитати, цифрові дані чи згадуються твори або запозичуються думки з праць інших авторів, близьких

до оригіналу, то слід обов'язково робити бібліографічні посилання на джерела. Вони оформлюються у квадратних дужках із зазначенням порядкового номеру джерела за списком літератури і сторінки (у випадку цитування). Наприклад: «Здоров'я – це стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не відсутність хвороб чи фізичних вад» [4, с. 25].

Посилання в тексті роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1-7]...».

4. ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Відповідно до закону України «Про вищу освіту» особи, які навчаються у закладі вищої освіти зобов'язані виконувати вимоги освітньої програми, дотримуючись академічної доброчесності, зокрема не допускати у кваліфікаційних (магістерських) роботах академічного плагіату. Законодавча база і положення, що регламентують плагіат, наведені у таких нормативних документах:

- ст. 42 Закону України «Про освіту».
- ст. 16, 32 Закону України «Про вищу освіту».
- ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права».

Плагіат - це використання чужої авторської праці (ідей, думок, фрагментів дослідження інших науковців) в своїй роботі без посилання на джерело. Плагіатом вважається оприлюднення (часткове або повністю) наукових результатів, отриманих іншими особами, як результат власного дослідження та/або відтворення опублікованих (оприлюднених) текстів інших авторів без відповідного посилання.

До плагіату належать: копіювання матеріалів дослідження або його значної частини, компіляція тексту з різних джерел; заміна слів на синоніми у реченні; посилання на неіснуючу або неточну інформацію; дослівне запозичення без цитування джерела.

Що не є плагіатом:

- Ідеї або визначення, які широко відомі, розповсюджені, ідіоми;
- Переказ своїми словами фрази при перекладі з діалекту або іншої мови, якщо не існує широко відомої фрази або прийнятого офіційного перекладу;
- Загальновідомі знання і факти;
- Твори фольклору;
- Офіційні документи (закони, укази, постанови, судові рішення, державні стандарти тощо) та їх офіційні переклади.

В Університеті Ушинського кваліфікаційні (магістерські) роботи перевіряються через антиплагіатну систему Strikeplagiarism.com **Результат перевірки є важливою умовою допуску/або недопуску до захисту.**

Систему StrikePlagiarism рекомендовано Міністерством освіти і науки України згідно до укладених з розробниками програм меморандумів щодо її використання в закладах вищої освіти. Технічним адміністратором і координатором використання Систем в Університеті Ушинського виступає бібліотека. Керівник структурного підрозділу: кафедри, факультету/ інститут, призначає відповідальну особу (далі – Системний Оператор) за технічну перевірку текстових робіт здобувачів вищої освіти на наявність збігів / подібності / схожості текстів.

Завершену роботу здобувача вищої освіти науковий керівник допускає до процедури перевірки на плагіат за 1-2 місяці до захисту.

Здобувач за заявою (див. Додаток Д) подає текст роботи Системному Оператору в роздрукованому та електронному форматі в термін, встановлений кафедрою. Електронний формат текстових робіт здобувачів вищої освіти має подаватись у двох файлах DOC, DOCX (Microsoft Word), в окремих випадках PDF (редагована версія). Перший файл містить повний текст роботи; другий файл – варіант тексту роботи, підготовлений для перевірки (без підрозділів «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА» / «СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ», «ДОДАТКИ»).

Назва файлів включає прізвище автора, факультет/спеціальність, рік (наприклад, для повного файлу: Koval_DO_2020; файлу для перевірки: Koval_DO_2020_check).

Системний Оператор структурного підрозділу завантажує електронний формат роботи, підготовлений для перевірки на наявність збігів/подібності/схожості текстів до Системи

Упродовж 5 робочих днів Системний Оператор генерує звіт подібності та надає його для аналізу науковому керівнику.

Звіт подібності надає інформацію, що дозволяє провести незалежну оцінку щодо визначення рівня подібності академічного тексту та коректності встановлених запозичень у тексті.

Всі виявлені фрагменти текстових запозичень у роботі мають бути розглянуті на предмет належного оформлення цитувань та посилань на першоджерела.

Система визначає рівень збігів/подібності/схожості текстів, що перевіряються відповідно до текстів документів, що містяться у внутрішніх базах даних систем Університету Ушинського, університетів-партнерів та в Інтернеті.

Інтерпретація показників звіту подібності системи StrikePlagiarism наступна:

- коефіцієнт подібності № 1 – показник (у відсотках), визначає рівень текстових запозичень, знайдених у певних джерелах (базах даних та Інтернеті) і розраховується на підставі коротких словосполучень (мінімум 5 слів);

- коефіцієнт подібності №2 – показник (у відсотках), визначає рівень текстових запозичень, знайдених у певних джерелах (базах даних та Інтернеті) і розраховується на підставі словосполучень, довжина яких становить 25 слів;

- коефіцієнт цитувань – показник (у відсотках), вказує на рівень процитованих текстових фрагментів у роботі;

- сигнали «Тривога» – вказує на наявність у тексті знаків одного алфавіту, замінених схожими знаками іншого алфавіту. Значна кількість таких замін може вказувати на спробу фальсифікувати результат перевірки з метою збільшення показників оригінальності тексту;

- сигнали «Інтервали», «Мікропробіли», «Білі знаки» – вказують на наявність у тексті збільшення кількості встановлених інтервалів між літерами, кількості пробілів із нульової довжиною, або прихованих символів (використання невидимих знаків між словами). Такі дії свідчать про спробу фальсифікувати результат перевірки з метою збільшення показників оригінальності роботи.

У разі наявності сигналу «Тривога», «Білі знаки» (для системи StrikePlagiarism) робота потребує додаткової перевірки наукового керівника (консультанта) на предмет виявлення маніпуляцій з текстом.

При значенні коефіцієнта подібності № 1 вище 40% та/або коефіцієнта подібності № 2 вище 5% (для системи StrikePlagiarism) науковий керівник роботи визначає доцільність її детальнішого аналізу, у тому числі із залученням експертів. У разі необхідності, для усунення недоліків у перевірених текстах здобувачеві надається до 10 робочих днів для доопрацювання роботи.

Після доопрацювання робота перевіряється повторно згідно зазначеної вище процедури. Якщо за результатами повторної перевірки коефіцієнт подібності/схожості залишається з попередніми показниками, то робота вважається такою, що не пройшла перевірку на плагіат. Здобувач освіти має право на доопрацювання роботи і подання її до захисту на наступний навчальний рік.

У випадку, коли у кваліфікаційній (магістерській) роботі виявлено плагіат, то на таку роботу надається негативний відгук наукового керівника або негативна рецензія рецензента, що є підставою для недопущення роботи до захисту перед ЕК. Якщо плагіат був виявлений в ході захисту роботи, то робота оцінюється екзаменаційною комісією незадовільною оцінкою.

Способи, які здобувачі освіти використовують, намагаючись обійти антиплагіатну систему і які фіксує Система:

- Парафраза - заміна декількох слів в тексті іншого автора, зміна слів місцями, заміна на інші без оформлення посилання на автора.
- Заміна букв латиниці на кирилицю і навпаки.
- Додавання прихованих символів (білих знаків) між словами.
- Додавання подвійного пробілу між словами.
- Додавання мікро-пробілу між словами.
- Переклад тексту з іншої мови.
- Додавання тексту в вигляді фото.
- Додавання прихованого тексту
- Об'єднання слів.

Після перевірки на плагіат, якщо робота і звіт подібності прийняті науковим керівником, то вона допускається до захисту і процедура наявності текстових запозичень (академічного плагіату) завершується. Звіт подібності долучається до матеріалів кваліфікаційної магістерської роботи здобувача вищої освіти.

У разі незгоди з результатами експертного висновку щодо наявності текстових запозичень, здобувач вищої освіти має право подати письмову апеляцію до комісії з питань доброчесності на наступний робочий день після оголошення результатів перевірки.

5. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ ТА ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Кваліфікаційна (магістерська) робота виконується українською мовою і подається на захист у переплетеному вигляді. Загальний обсяг – 60-90 сторінок комп'ютерного набору.

Кваліфікаційна (магістерська) робота має бути чітко структурованою із виділенням окремих частин, абзаців, нумерацією сторінок (у верхньому

правому куті аркуша), правильним оформленням посилань, цитат, списку використаних джерел (75-100 найменувань, переважно останніх років). Бажано використання літератури іноземних авторів.

Оформлення матеріалів кваліфікаційної (магістерської) роботи складається з упорядкування наступних фрагментів:

1. Титульний аркуш (див. Додаток А).
2. Зміст (див. Додаток Г).
3. Перелік умовних скорочень (за необхідності).
3. Вступ (містить обґрунтування актуальності теми, її значення для теорії та практики дошкільної освіти, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, визначення мети, завдань, об'єкта, предмету, методів дослідження, дослідно-експериментальної бази, практичної значущості результатів, наводиться апробація результатів дослідження і загальна характеристика структури і обсягу роботи). Обсяг від 2 до 5 сторінок.
4. Теоретичний розділ (містить результати теоретичного етапу дослідження і може складатися з двох-трьох підрозділів). Теоретичний розділ включає аналіз і узагальнення опрацьованої наукової літератури відповідно до завдань дослідження; певні авторські висновки із визначенням перспектив подальших дослідницьких пошуків. Обсяг від 20 до 30 сторінок.
5. Експериментальний або практичний розділ (містить опис процедур і результатів констатувального, формувального педагогічного експерименту, розробку навчально-методичних матеріалів для формувального експерименту). Обсяг від 25 до 50 сторінок.
5. Висновки (до розділів або загальні висновки за результатами дослідження). Обсяг 3-5 сторінок
6. Список використаних джерел, оформлений за вимогами (75-100 найменувань).
7. Додатки (за наявності).

Кожний фрагмент роботи подається з нового аркуша і наступної сторінки.

Завершена, відповідним чином оформлена та прошита робота, а також подання з висновком і рецензія не пізніше, ніж за 10 днів до захисту кваліфікаційних (магістерських) робіт в екзаменаційних комісіях, мають бути надані на кафедру.

У поданні керівник роботи повинен схарактеризувати діяльність здобувача магістерського рівня вищої освіти під час виконання кваліфікаційної (магістерської) роботи, його досягнення і недоліки як фахівця і дослідника. Зокрема відзначається:

- характер виконання кваліфікаційної роботи (в ініціативному порядку, на замовлення організації, установи тощо);
- відповідність виконаної кваліфікаційної роботи затвердженому індивідуальному завданню;
- ступень самостійності здобувача при виконанні кваліфікаційної роботи;
- уміння здобувача працювати з бібліографічними джерелами, аналізувати теоретичний та практичний матеріал, обґрунтовувати висновки та пропозиції (рекомендації), застосовувати сучасні інформаційні технології та аналітичний інструментарій тощо;
- отримання найбільш важливих теоретичних та практичних результатів і їх апробації на конференціях, семінарах тощо (обов'язково для кваліфікаційних магістерських робіт);
- відповідність оформлення кваліфікаційної роботи чинним вимогам.

Наприкінці науковий керівник дає власну оцінку діяльності здобувача освіти за результатами виконання кваліфікаційної магістерської роботи. Зразок подання представлений у додатку В.

Зовнішнє рецензування кваліфікаційної роботи проводиться з метою надання екзаменаційній комісії незалежної експертної оцінки професійних компетентностей здобувачів, продемонстрованих при підготовці кваліфікаційної роботи. Рецензія кваліфікаційної магістерської роботи надається фахівцем зі спеціальності з науковим ступенем, що працює в іншому закладі вищої освіти. Складається у довільній формі. Особлива увага приділяється визначенню актуальності теми для освітнього процесу; доцільності використаної методики дослідження; новизні поставлених питань та оригінальності їх вирішення; повноті й якості розробки теми; логічності, послідовності, аргументованості, грамотності викладання матеріалу. Поряд з позитивними рисами зазначаються недоліки, висловлюються зауваження, вказується можливість практичного застосування роботи або її окремих частин; висновки, пропозиції та рекомендації. Рецензент оцінює роботу (відмінно, добре, задовільно, незадовільно)

Завершена магістерська робота разом з письмовим відгуком керівника і рецензента подається завідувачу кафедри, який приймає рішення про її допуск до захисту. Прийняте рішення відповідним чином реєструється в документах кафедри і робота розміщується на сайті університету.

В екзаменаційну комісію для захисту кваліфікаційної магістерської роботи подаються такі документи:

- довідка деканату факультета про виконання студентом навчального плану й оцінки його успіхів з теоретичних дисциплін, курсових робіт, навчальної практики;
- кваліфікаційна (магістерська) робота;
- звіт подібності (на перевірку роботи через систему плагіат)
- подання наукового керівника;
- рецензія на роботу;
- ксерокопія статті, тез або акту впровадження результатів дослідження.

Для захисту магістерської роботи перед екзаменаційною комісією здобувач готує доповідь.

Доповідь може мати довільну форму, але в ній доцільно висвітлити такі аспекти кваліфікаційної (магістерської) роботи, як-от:

- обґрунтування актуальності теми дослідження;
- мета, завдання, предмет дослідження;
- результати дослідження, що вдалося встановити, виявити, довести;
- якими методами це досягнуто;
- з якими труднощами довелося зіткнутися у процесі дослідження.

Доповідь не повинна перевищувати за часом 5-7 хвилин. У ній повинні міститися також відповіді на основні зауваження наукового керівника і рецензента.

Після доповіді, члени ЕК і присутні задають здобувачу запитання. Запитання можуть бути пов'язані з темою роботи, а можуть бути значно ширші від теми роботи, оскільки захист має на меті виявити не лише знання з теми дослідження, але й рівень загальної підготовки випускника з обраної спеціальності. Хід захисту фіксується у протоколі ЕК.

Оцінка за захист кваліфікаційної магістерської роботи виставляється на закритому засіданні ЕК у її оголошується головою всім присутнім на відкритому засіданні.

Кращі кваліфікаційні магістерські роботи можуть бути рекомендовані на конкурси і виставки, на конференції, а також до друку в студентських збірниках. Примірник захищеної кваліфікаційної (магістерської) роботи зберігається на кафедрі протягом 5 років.

Студенту, який отримав незадовільну оцінку за захист магістерської роботи перед ЕК, не присвоюється освітнього ступеня магістра та кваліфікація, не видається диплом і він відраховується з Університету Ушинського, з видачею академічної довідки встановленого зразка. У таких випадках ЕК ухвалює рішення про повторний захист роботи протягом 3 р. після закінчення Університету Ушинського.

6. ПОРАДИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ

Оформлення магістерської роботи являє собою важливий елемент її виконання і є одним із багатьох чинників, що враховуються комісією при оцінюванні работ під час її захисту.

Перш за все звертається увага на змістовну сторону викладу матеріалу: логічність і послідовність, повноту і репрезентативність, широта використання наукових джерел, загальна грамотність та відповідність стандартам прийнятим правилам, тексту роботи, список літератури і додатків, а також на зовнішнє оформлення титульної сторінки.

Кожну з робіт рекомендується виконувати спочатку в чорновому варіанті (перший варіант). Це дозволяє вносити до тексту необхідні зміни і доповнення як з ініціативи самого автора, так і в зв'язку з зауваженням керівника.

Оскільки кожна з робіт, як правило, об'ємна, то практикується розподіл усього матеріалу на змістовні частини, які відокремлюються заголовками. Найбільш поширеним є поділ на розділи (глави) і підрозділи (параграфи).

Заголовки структурних частин магістерської роботи: **ЗМІСТ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ** друкують по середині аркушу, великими літерами симетрично до тексту, жирним шрифтом.

Розділи і підрозділи нумерують арабськими цифрами. Підрозділи нумерують відповідно розділу до складу якої вони входять.

Позначення розділів (глав) і їх порядкові номери пишуть окремим рядком над відповідними заголовками великими літерами і виділяють жирним шрифтом. Назва розділу відокремлюється від назви підрозділу додатковим інтервалом. Після позначення крапка не ставиться.

Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу і теж виділяють жирним шрифтом. Крапку в

кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Порядкові номери підрозділів (нумерація параграфів) складається з двох чисел, відокремлених крапкою. Їх розташовують в один рядок з заголовками. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу. В кінці номера підрозділу теж повинна стояти крапка, наприклад: 2.3. (третій підрозділ другого розділу).

Не допускається розташовувати заголовки підрозділів в нижній частині листа, якщо після заголовка є тільки один рядок тексту і не дозволяється залишати заголовок без тексту на попередній сторінці.

Приклад оформлення розділу і підрозділу:

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ ШАНОБЛИВОГО СТАВЛЕННЯ ДО ДОРΟΣЛИХ ЗАСОБАМИ НАРОДНИХ ТРАДИЦІЙ

1.1. Проблема формування у дошкільників шанобливого ставлення до дорослих в психолого-педагогічній літературі

До формулювань заголовків (назв), розділів (глав) і підрозділів (параграфів) курсової, дипломної та магістерської робіт ставляться такі вимоги: чіткість, послідовне та точне відображення змісту завдань і логіки роботи.

На титульній сторінці зазначаються: повна назва закладу вищої освіти, в якому виконувалася кваліфікаційна (магістерська) робота, повна назва факультету (відділення), назва кафедри, вказується на отримання якого освітньо-кваліфікаційного рівня претендує студент, його прізвище, ім'я та по-батькові, повна назва теми магістерської роботи, шифр і назва спеціальності студента, прізвище, ініціали, вчене звання і науковий ступінь керівника і рецензента магістерської роботи, рік і місце виконання роботи

(Зразки оформлення титульної сторінки та змісту кваліфікаційної (магістерської) роботи наведено в додатках А, Г).

Під час виконання магістерських робіт для досягнення об'єктивності результатів широко застосовуються математичні методи, які допомагають виявити не тільки кількісні зміни, що відбуваються з досліджуваними об'єктами, але й якісні характеристики цих змін. Наприклад: порівняння результатів констатувального або формувального експерименту у відсотках дозволяє визначити наскільки кількість явищ (показників, ознак), що спостерігаються, наближуються до максимальної величини – 100%. Узагальнення даних за визначенням середнього арифметичного дозволяє порівняти наскільки результати контрольної і експериментальної групи відрізняються за середньою величиною (силою) прояву певної ознаки (показника).

Використання методів обчислення коефіцієнта варіації та середнього квадратичного відхилення дозволяє визначити типовість проявів, що спостерігаються, для обстежуваних, ступінь їхньої наближеності (або віддаленості) до визначених середніх для групи значень. Ступінь зв'язку між різними явищами, що спостерігаються, можна виявити за допомогою факторного або кореляційного аналізу. Тобто використання статистичних методів дозволяє абстрагуватись від безпосереднього сприймання явищ і спостерігати їх зміни формально як зміну кількості або якості.

Приклад: Визначення середнього арифметичного за формулою:

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

де x – кожне спостережене значення ознаки

n – кількість спостережень

До змісту магістерської роботи, крім текстової частини, входить різноманітний графічний та ілюстративний матеріал. Щоб не перевантажувати надмірно описову частину, рекомендується частку такого матеріалу виносити в додатки.

Додатки оформляються на окремих аркушах. Кожен з них у правому верхньому куті має надпис «Додаток» із зазначенням порядку за літерами алфавіту і свій тематичний заголовок. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, И, О, Ч, Ъ, наприклад, додаток А, додаток Б тощо. Кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки.

Примітка. Якщо додатки мають тексти допоміжного характеру (розробки і конспекти занять, методичні рекомендації тощо), то вони можуть бути подані в окремій папці, зошиті або брошурі.

Ілюстрації, що наводяться в тексті роботи нумерують послідовно в межах розділу (арабськими цифрами) і позначаються словом «Рис.» (рисунок). Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: «Рис. 1.1.», «Рис. 3.2.» і т.д. У тексті, до якого відноситься та чи інша ілюстрація, робиться посилання на неї в дужках «(Рис. 1.5)» або без них: «Рис. 2.4».

У випадку, коли посилання робиться на ілюстрації, які вже згадувалися раніше, додають слово «дивись» (скорочено) із вказівкою сторінки, на якій розміщена дана ілюстрація. Наприклад: (див. рис. 2.2., с. 15).

Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації. Основними видами ілюстративного матеріалу в магістерських роботах є: схема, фотографія, діаграма і графік.

Кожна ілюстрація повинна мати точну і стислу назву. Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розмішують послідовно під ілюстрацією. При необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий підпис).

Аналогічні позначення використовуються і для таблиць дипломної та магістерської роботи, в яких подається відповідний цифровий матеріал. Таблиці нумерують послідовно в межах розділу. В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розмішують напис «Таблиця» із зазначенням її номера арабськими цифрами без знака №. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2».

У тексті на всі таблиці повинні бути посилання. Слово «Таблиця» пишеться в тексті повністю, якщо таблиця одна, і скорочено, якщо вона розміщена за певним номером, наприклад: (у табл. 1.4.).

Заголовна частина кожної таблиці складається із назв граф (колонок), що визначають їх зміст, і відокремлюються від змісту граф потовщеною або подвійною горизонтальною лінією. Заголовки (назви) граф повинні бути короткими, починатися з великої букви.

У першій зліва графі (колонці) вказується назва відповідних горизонтальних рядків таблиці, в наступних графах додаються заголовки інформаційних даних, які наводяться. Заголовна частина таблиці може розділятися на додаткові ділянки (по горизонталі), в яких розміщуються підзаголовки. При необхідності переносу частин таблиці на другу сторінку повторюється заголовок таблиці з надписом угорі: «Продовження табл. 1.2.». Тематичний заголовок таблиці при цьому не повторюється.

Записи цифр у таблицях проводяться з дотриманням наступних правил:

- у кожній із граф класи чисел повинні знаходитися один під одним;
- частини цілого повинні виражатись у десяткових дробах;
- в одній і тій же графі всі числові величини повинні мати однакову кількість десяткових знаків;
- заміна повторюваних цифр або знаків не допускається; якщо в таблиці відсутні цифрові чи інші дані, то в графі ставиться прочерк;
- всі дані, що наводяться в таблиці, аналізуються.

Приклад подання й аналізу даних за таблицею наводиться нижче.

Приклад: *Результати констатувального експерименту подано в таблиці 1.1.*

З наведених даних бачимо, що до високого рівня сформованості комп'ютерної грамотності як в експериментальній, так і в контрольній групах віднесено лише по 4 дитини (16,7%). Середній рівень сформованості комп'ютерної грамотності визначений у 9 дітей (37,5%) ЕГ та у 8 дітей (33,3%) КГ. Низький рівень даної грамотності було виявлено у 11 дітей (45,8%) ЕГ та у 12 дітей (50%) КГ. Отже отримані результати доводять необхідність подальшої роботи у цьому напрямку.

Таблиця 1.1

**Рівні сформованості комп'ютерної грамотності старших дошкільників
(констатувальний експеримент)**

Рівні	ЕГ		КГ	
	абс.	%	абс.	%
високий	4	16,7	4	16,7
середній	9	37,5	8	33,3
низький	11	45,8	12	50
Усього	24	100	24	100

Приклад. *Другий варіант розташування тексту*

Результати контрольного експерименту подано в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

**Рівні сформованості комп'ютерної грамотності старших дошкільників
(контрольний експеримент)**

Рівні	ЕГ		КГ	
	абс.	%	абс.	%
високий	13	54,2	7	29,2
середній	7	29,2	9	37,5
низький	4	16,6	8	33,3
Усього	24	100	24	100

Як бачимо з таблиці, відбулися суттєві зміни між показниками сформованості комп'ютерної грамотності старших дошкільників. У більшості дітей експериментальної групи сформованість комп'ютерної грамотності знаходиться на високому рівні – 13 дітей (54,2%), у контрольній групі на цьому рівні 7 дітей (29,2%). Середній рівень комп'ютерної грамотності визначений у 7 дітей (29,2%) експериментальної групи та у 8 дітей (37,5%) контрольної групи. На низькому рівні сформованості показників даної грамотності знаходяться лише 4 дітей (16,6%) експериментальної групи, а в контрольній групі цей рівень визначений аж у 8 дітей (33,3%).

Крім таблиць, результати експерименту можуть бути проілюстровані діаграмами і графіками. Приклад подання й аналізу даних за діаграмою наводиться нижче.

Приклад.

Порівняльні дані рівнів сформованості комп'ютерної грамотності дітей (контрольний зріз) наведено у вигляді діаграми на рис. 2.2.

Рис. 2.2. Співвідношення кількості дітей КГ і ЕГ за рівнями комп'ютерної грамотності (контрольний експеримент)

З діаграми бачимо, що результати сформованості комп'ютерної грамотності старших дошкільників значно різняться. Більшість дітей ЕГ (54,2%) виявили сформованість комп'ютерної грамотності на високому рівні,

в КГ на цьому рівні лише 29,2% дітей. На середньому рівні сформованість комп'ютерної грамотності в ЕГ виявлена у 29,2% дітей, в контрольній – 37,5%. Низький рівень сформованості комп'ютерної грамотності спостерігалось лише у 16,6% дітей ЕГ та у 33,3% дітей КГ.

Примітка. Символи №, % та інші використовуються лише при цифрових або буквених позначеннях. У всіх інших випадках слід писати слова: номер, відсоток.

Високі вимоги ставляться не тільки до змісту і результатів магістерської роботи, але й до її літературного та зовнішнього оформлення. Робота повинна бути написана в логічній послідовності, грамотно, літературною мовою. Під час підготовки чернетки слід звернути увагу на зміст кожного речення, на вибір слів, які найбільш чітко, стисло й доступно відображають сутність речей. Не варто вживати складні синтаксичні конструкції, а також надмірно короткі, лаконічні фрази, слабко зв'язані між собою логічно, з наявним подвійним тлумаченням тощо.

У магістерській роботі не рекомендується вживати слова і вирази-штампи типу «на всі сто відсотків», «на даний момент» тощо. Слід уникати частих повторень слів або словосполучень. Разом з тим необхідно прагнути дотримуватися прийнятої термінології, позначень, умовних скорочень і символів. У тексті допускаються загальноприйняті скорочення (наприклад: с. - сторінка, ст. - стаття, та ін. - та інші).

У магістерській роботі не рекомендується вести виклад від першої особи однини: («Я спостерігав», «Я вважаю», «Мені здається», «На мою думку») або множини: («Ми отримуємо», «Ми спостерігаємо», «Ми маємо»). Допускаються звороти із збереженням першої особи множини, в яких виключається займенник «ми», тобто вживаються означено-особові речення: «спостерігаємо», «встановлюємо», «маємо на увазі» тощо.

В окремих випадках можна використовувати вирази «на наш погляд», «на нашу думку», або «вивчення передового педагогічного досвіду свідчить про те, що...», або «на основі зробленого аналізу можна стверджувати...», або

«проведені дослідження підтвердили...», або «...дають підстави вважати, робити висновки» тощо.

При згадуванні в тексті прізвищ (вчених-дослідників, педагогів) їх ініціали, як правило, ставляться перед прізвищем (К. Д. Ушинський, а не Ушинський К. Д., як це прийнято в списках літератури). Прийнятним є також позначення лише одного ініціалу автора (проте обраний варіант повинен додержуватись упродовж викладення всього тексту роботи).

Виконану в чорновому варіанті магістерську роботу студент дає на перегляд керівникові. З урахуванням зроблених ним зауважень автор вносить до тексту роботи необхідні зміни і доповнення.

Після остаточного погодження з керівником чернетки дипломної чи магістерської роботи можна оформляти чистий варіант.

Увага! Перед тим як передруковувати чернетку магістерської роботи, її слід старанно ще раз перевірити, уточнити назви розділів, підрозділів, таблиць і малюнків, послідовність розміщення матеріалу, перевірити цифрові дані, обґрунтованість та чіткість формулювань, висновків і рекомендацій.

Таблиці, малюнки, схеми, графіки, креслення, фотографії та інші ілюстративні матеріали, як в тексті роботи, так і в додатках виконуються на стандартних аркушах.

Усі сторінки роботи нумеруються від титульної до останньої без пропусків, повторів або буквених додатків. Першою сторінкою вважається титульна сторінка, але на ній цифра 1 не ставиться, на наступній сторінці проставляється цифра 2 і далі за порядком.

Порядковий номер сторінки проставляється у правому верхньому полі сторінки.

Кваліфікаційна (магістерська) робота відкривається титульною сторінкою. На наступній сторінці розміщується зміст (план) роботи з вказівкою сторінок, на яких починається кожний з елементів роботи.

У роботі вступ, кожен розділ, загальні висновки, список використаних джерел, додатки починаються з нової сторінки і заголовку, який друкують великими літерами (жирним шрифтом) симетрично до тексту.

Висновки і практичні рекомендації мають бути всебічно обрнтовані в тексті роботи (в розділах чи висновках до розділів). Вони повинні стисло але ґрунтовно резюмувати результати проведеного дослідження. Основна вимога до висновків – не повторювати зміст вступу, основної частини роботи (змісту розділів) і висновків, зроблених у розділах.

Практичне значення одержаних результатів може виражатись в різних формах, що визначається характером самої роботи.

Апробація результатів дослідження (наводяться дані щодо участі автора в конференціях, колоквіумах та щодо публікацій).

Апробація результатів кваліфікаційної (магістерської) роботи є обов'язковою умовою допуску роботи до захисту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Афанасьєв А. О., Кузькін Є. Ю. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Харків: ХНЕУ, 2005. 96 с.
2. Білоусова Т. П., Маркітантов Ю. О. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. Для студ. вищ. навч. закл. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. ун-т., 2004. 120 с.
3. Дудченко А. А. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Т-во «Знання», 2000. 114 с.
4. Інструкція щодо процедури технічної перевірки на наявність текстових запозичень (академічного плагіату). URL: <https://pdpu.edu.ua/doc/universitet/yakist/instrukt.pdf> (дата звернення: 22.02.2021 року)
5. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень. Одеса: ПДПУ ім.К. Д. Ушинського, 2002. 218 с.
6. Колесников О. В. Основи наукових досліджень.: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 144 с.
7. Кловак, Г. Т. Основи педагогічних досліджень: навч. посіб. для студ. пед. спец. Вузів. Чернігів, 2003. 260 с.
8. Лаппо В. В. Основи педагогічних досліджень: Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ:НАІР, 2016. 284 с.
9. Лузан П. Г., Сопівник І. В., Виговська С. В. Основи науково-педагогічних досліджень. Київ: НУБПУ, 2010. 219 с.
10. Листопад О., Нестеренко В. Особливості організації науково-дослідної роботи майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки : збірник наукових праць / за ред. проф. Тетяни Степанової. № 3 (58), вересень 2017. Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2017. С. 243–249.*

11. Організація науково-дослідної роботи студентів. Ч. 1. Підготовка та оформлення наукових робіт: методичні рекомендації / розробники О.А. Листопад, В.В. Нестеренко. Одеса: ПДПУ ім. К.Д. Ушинського, 2005. 61 с.

12. Організація науково-дослідної роботи студентів. Ч. 2. Статистична обробка результатів психолого-педагогічного дослідження: методичні рекомендації / розробники О. А. Листопад, В. В. Нестеренко. Одеса: ПДПУ ім. К. Д. Ушинського, 2005. 48 с.

13. Оліяр М. П., Русин Г. А., Червінська І. Б. Основи науково-педагогічних досліджень (модульно-рейтинговий підхід): навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Івано-Франківськ: НАІР, 2013. 214 с.

14. Положення про кваліфікаційні (магістерські) роботи на здобуття другого (магістерського) рівня Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»: веб – сайт. URL: https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/org.osv.proc/OSP-003.pdf (дата звернення: 22.02. 2021 року)

15. Положення про організацію освітнього процесу Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2020 рік: веб – сайт. URL: https://pdpu.edu.ua/doc/norm_doc/P002_2020.pdf (дата звернення: 22.02.2021 року)

16. Ростовський В. С., Дібрівська Н. В. Основи наукових досліджень і технічної творчості: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 96 с.

17. Сидоренко В. К., Дмитренко П. В. Основи наукових досліджень. Київ: Вища школа, 2000. 199 с.

18. Тверезовська Н. Т. Методологія педагогічного дослідження: навчальний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2013. 440 с.

19. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2004. 240 с.

20. Чайченко Н. Н., Семенов О. М., Артюшкіна Л. М., Науково-педагогічне дослідження : навчальний посібник. Суми : СОІППО, 2015.190 с.
21. Шейко В. М., Кушнарєнко П. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник.Київ: «Знання -Пресс», 2002. 293 с
22. Шліхта Н. Академічне письмо : практичні поради URL: https://saiup.org.ua/wpcontent/uploads/2020/04/Mystetstvo_akademichnogo_pysma_Natalya_SHlihta_prezentatsiya_vebinaru.pdf (дата звернення: 06.04.2021).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Державний заклад «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

Факультет дошкільної педагогіки та психології

Кафедра дошкільної педагогіки

Кваліфікаційна робота магістра

**ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТАРШИХ
ДОШКІЛЬНИКВІ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

Виконала: здобувачка

освітнього ступеня магістра

денної форми навчання

ОПП «Дошкільна освіта,
Логопедія»

спеціальності 012 Дошкільна

освіта

освіта

Войтко Ганна Дмитрівна

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук,

професор

Листопад Олексій Анатолійович

Одеса – 2021

Додаток Б

Завдання на кваліфікаційну (магістерську) роботу.
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
факультет/ інститут

Кафедра _____

Спеціальність _____
(шифр і назва)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри _____

« _____ » _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ (МАГІСТЕРСЬКУ) РОБОТУ СТУДЕНТУ

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____

керівник роботи _____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН-ГРАФІК ВИКОНАННЯ РОБОТИ

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Студент _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Науковий керівник роботи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

*Завдання зберігаються на кафедрі впродовж п'яти років.

Додаток В

Подання голові ЕК

щодо захисту кваліфікаційної (магістерської) роботи
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»

**ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ ЩОДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ
(МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ**

Направляється студент _____
(прізвище та ініціали)
до захисту кваліфікаційної (магістерської) роботи
ОПП _____
(шифр і назва спеціальності)
за спеціальністю _____
(шифр і назва спеціальності)
на тему _____
(назва теми)

Кваліфікаційна (магістерська) робота і рецензія додаються.
Декан факультету _____
(підпис)

Довідка про успішність

_____ (прізвище та ініціали студента)
за період навчання на факультеті _____ з
20 _____ року до 20 _____ року повністю
виконав індивідуальний навчальний план за ОПП спеціальності з таким
розподілом оцінок за:
національною шкалою: відмінно _____ %, добре _____ %, задовільно _____ %; шкалою ECTS: А_
Секретар факультету _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

**Висновок керівника кваліфікаційної (магістерської)
роботи**

Студент (ка) _____

Науковий керівник роботи (підпис) « ____ » _____ 20__ року

**Висновок кафедри про кваліфікаційну (магістерську)
роботу**

Кваліфікаційна (магістерська) робота розглянута.

Студент(ка) _____
(прізвище та ініціали)

допускається до захисту кваліфікаційної (магістерської) роботи в Екзаменаційній комісії

Завідувач кафедри _____
(підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

« ____ » _____ 20__ року

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАМОТНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	8
1.1. Формування комп'ютерної грамотності старших дошкільників як психолого-педагогічна проблема	8
1.2. Особливості формування комп'ютерної грамотності старших дошкільників в умовах закладу дошкільної освіти	13
1.3. Організація занять з комп'ютерної грамотності старших дошкільників у закладі дошкільної освіти	18
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ФОРМУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНОЇ ГРАМОТНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	25
2.1. Сутність констатувального етапу експерименту	25
2.2. Система роботи з формування комп'ютерної грамотності старших дошкільників в умовах закладу дошкільної освіти	35
2.3. Аналіз результатів експериментальної роботи	50
Висновки з розділу 2	52
ВИСНОВКИ	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62
ДОДАТКИ	71

Завідувачу кафедри

дошкільної педагогіки

Листопаду Олексію Анатолійовичу

ЗАЯВА

щодо самостійності виконання текстової роботи

Я, _____, здобувач вищої освіти
(П.І. Б)
студент (ка) _____ року навчання _____ групи факультету дошкільної педагогіки та психології заявляю: моя письмова робота на тему
« _____ »
_____»
(назва роботи)

виконала самостійно і в ній не міститься елементів плагіату.

З нормами «Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» , «Порядок виявлення та встановлення фактів недоброчесності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Інструкції щодо процедури технічної перевірки на наявність текстових запозичень (академічного плагіату) та Методичними рекомендаціями щодо написання робіт здобувачів вищої освіти кафедри згідно з якими виявлення плагіату є підставою для відмови в допуску роботу до захисту та застосування заходів дисциплінарної та академічної відповідальності ознайомлений (а).

Про використання Системи виявлення текстових збігів / подібності / схожості в роботах здобувачів вищої освіти оповіщений (а) та надаю свою згоду на обробку та збереження моєї роботи в базі даних Системи. Робота для перевірки Університету Ушинського надається в друкованому та електронному варіантах. Електронні версії моєї роботи зберігаються (ідентичні) з друкованою.

_____ (дата)

_____ (підпис)

Навчальне видання

Листопад Олексій Анатолійович

Карпова Елла Едуардівна,

Княжева Ірина Анатоліївна

Кудрявцева Олена Альбертівна,

Мардарова Ірина Костянтинівна

Кононенко Наталія Вячеславівна,

Гуданич Наталія Миколаївна

ПІДГОТОВКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ (МАГІСТЕРСЬКИХ) РОБІТ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 012 «ДОШКІЛЬНА ОСВІТА»

Методичні рекомендації

Підп. до друку 12.10.2021. Формат 60x90/16. Папір офсетний.

Гарн. «Times» Друк цифровий. Ум. друк. арк. 2.

Наклад 300 пр.

Університет Ушинського